Afrikansk elefantbusk

Portulacaria afra

Kort fortalt

- *Portulacaria afra* – familien Didiereaceae (tidligere portulakfamilien).
- Hjemmehørende i det østlige Sydafrika i tæt, tørt krat.
- Sukkulent busk med rødbrune grene og små, runde, kødfulde blade i par.
- Små lyserøde blomster – i potte dog sjældent.
- Kan stå lyst inde hele året, men vokser bedst ude om sommeren; om vinteren lyst og ikke under ca. 10 °C.
- Gemmer vand i blade og stamme – vandes først, når dyrkningsmediet er tørt.
- Frøene er næsten som støv; de sås på overfladen, dækkes ikke og spirer efter nogle uger.

Det kan du se frem til

Med frøene af afrikansk elefantbusk har du grundlaget for en robust, sukkulent bonsai, som du selv former fra den første spire. Frøene er næsten som støv, så posen kan se tom ud ved første øjekast. De spirer efter nogle uger; ikke alle frø spirer. Kimplanterne vokser langsomt i begyndelsen, så hav tålmodighed det første år. Efterhånden danner planten rødbrune grene og de små, runde blade, og så kan du begynde at forme den ved beskæring. Blomster kommer kun sjældent i potte – det er de små blade og den tætte forgrening, der er elefantbuskens særkende.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Afrikansk elefantbusk (*Portulacaria afra*) er en sukkulent busk eller et lille træ. Den er hjemmehørende i det østlige Sydafrika og videre mod nord til Eswatini og Mozambique, hvor den danner tæt, tørt krat på skråninger og klippefremspring. I naturen bliver den 2–4 meter høj. Grenene er rødbrune og saftige, og de små, runde, kødfulde blade sidder parvis. På afrikaans hedder planten spekboom; elefanter og andre planteædere æder den gerne, og grene, der knækker af, slår selv rod. Den minder om paradistræet (Crassula ovata), men er ikke i nær familie med det. I hjemlandet kommer der små, lyserøde blomster efter regn; i potte blomstrer den sjældent. Som bonsai er elefantbusken populær, fordi den tåler kraftig beskæring, forgrener sig villigt og har naturligt små blade.

Formering

Frøene kan sås inde hele året; bedst om foråret. De er meget små – næsten som støv – så posen kan se tom ud ved første øjekast; kig godt efter, før du åbner den. Frøene skal ikke forbehandles. Fyld en såbakke med fugtig såjord eller kokos-såmuld, og drys frøene direkte ud på overfladen – de skal ikke dækkes. Læg et stykke klar husholdningsfilm eller en glasplade over bakken, så luftfugtigheden holdes høj, og stil den lyst, men uden direkte sol, ved ca. 20–25 °C. Luft ud hver 2.–3. dag, og overbrus

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

overfladen let med en forstøver i stedet for at vande ovenfra. Spiringen sker efter nogle uger; ikke alle frø spirer. Når kimplanterne er store nok til at håndtere, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Placering og lys

Elefantbusken vil have lyst og gerne sol. Den kan stå inde hele året i et lyst, solrigt vindue, men vokser bedst, når den fra midten af maj til slutningen af september står ude et solrigt sted; vænn den gradvist til den direkte sol. I fuld sol forbliver bladene små og grenene korte. Står den for mørkt, bliver skuddene lange og tynde, og den taber bladene.

Vanding og næringsstoffer

Elefantbusken gemmer vand i blade og stamme. Vand først, når dyrkningsmediet er tørt, og vand så grundigt; der må aldrig stå vand i skålen. Bladene skal ikke overbruses. Fra april til september gives flydende bonsai-næring i svag dosis hver 4.–6. uge. Om vinteren vandes kun lidt, og der gives ingen næring.

Dyrkningsmedie

Brug et veldrænet dyrkningsmedie: Færdig bonsai-jord blandet med ekstra kvartssand er et godt grundlag. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2.–3. år om foråret eller sommeren.

Beskæring

Elefantbusken tåler kraftig beskæring og skyder igen fra bladhjørnerne, ofte med flere nye skud. Fra forår til sensommer: Lad de nye skud danne ca. 5 bladpar, og skær dem derefter tilbage til 2 bladpar. Små skud direkte på stammen fjernes, så formen bliver klar. Lad snitfladerne tørre, før du vander. Grenene er saftige og knækker let, og tråd sætter let mærker – byg derfor formen op ved beskæring, og brug kun tråd forsigtigt og kortvarigt. Afklippede skud kan sættes som stiklinger: Lad dem tørre nogle dage, og stik dem derefter i let fugtigt, sandet dyrkningsmedie.

Vinteropbevaring

Elefantbusken tåler ikke frost i en skål. Tag den ind, før nattetemperaturen falder under ca. 10 °C, og stil den så lyst som muligt, helst ved ca. 10–15 °C; den kan også stå i stuetemperatur, hvis den står meget lyst. Et varmt, mørkt sted giver lange, svage skud og bladfald. Hold dyrkningsmediet næsten tørt – vand kun så meget, at bladene ikke skrumper – og giv ingen næring. Fra midten af maj kan den igen stå ude.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.